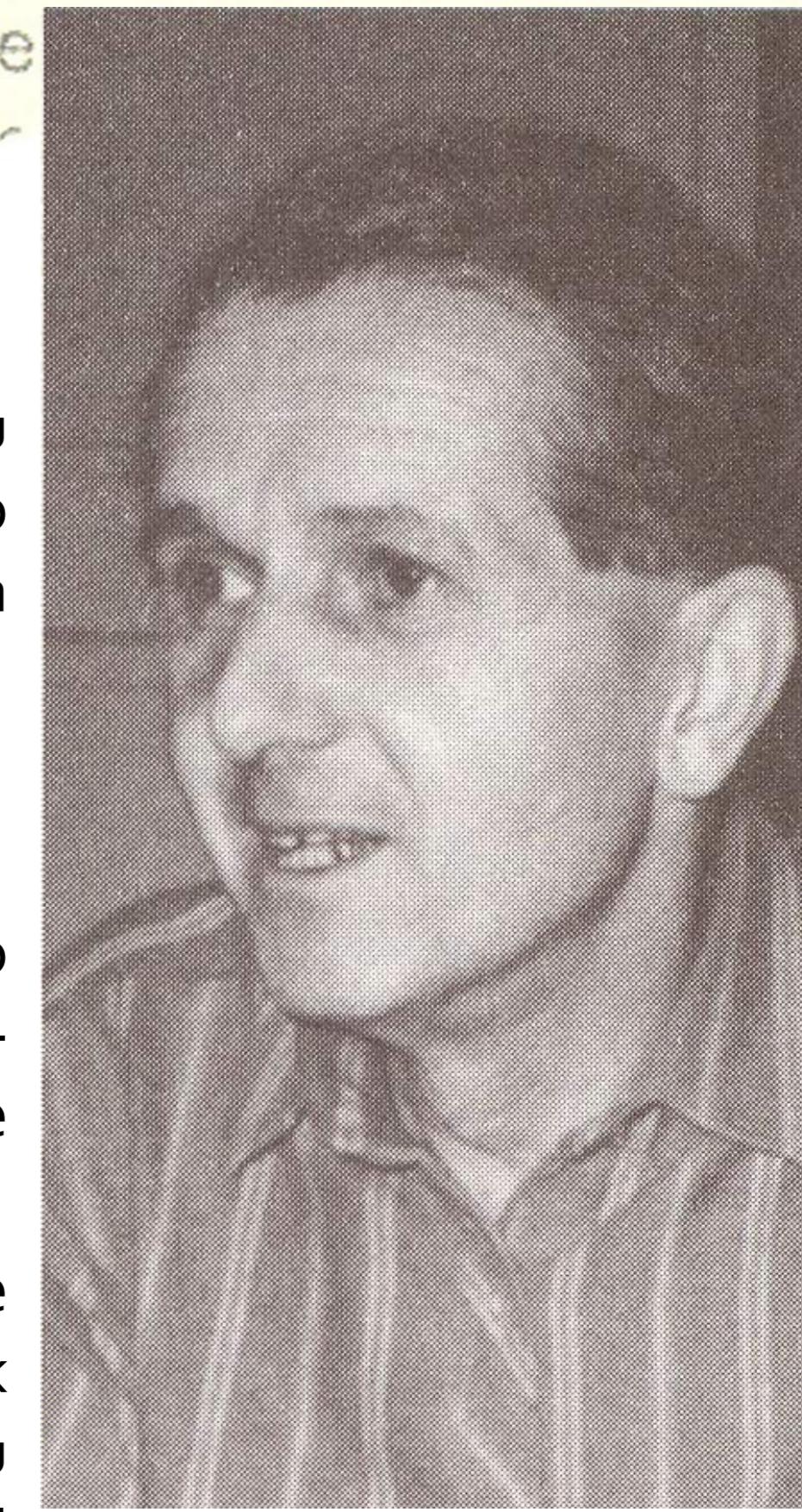

Deň samizdatu

12. október

Počas obdobia normalizácie sa stala spoločnou udalosťou českého a slovenského samizdatu obrana slovenského samizdatového tlačiara Ivana Polanského. Dňa 12. októbra 1988 sa ho zastali vydavatelia samizdatu listom, adresovaným prezidentovi ČSSR. Sú dva dôvody na ustanovenie a pripomínanie si tohto dňa ako Dňa samizdatu: **historický a súčasný**.

1. Historický dôvod

Dňa 5. 11. 1987 Štátnej bezpečnosti uskutočnila domovú prehliadku v byte Ivana Polanského v Dubnici nad Váhom, čím došlo „k paralyzovaniu nelegálneho rozmnožovania nábožensko-politickej literatúry realizovaním na území SSR jedného rozmnožovacieho centra.“ Následne bol Polanský zadržaný a vzatý do väzby.

Ivan Polanský bol skutočne samizdatový „veľkotlačiar“. Vydával alebo tlačil periodické samizdaty: Náboženstvo a súčasnosť, Serafínsky svet, Pokoj a dobro, Výber, Historický zápisník a množstvo neperiodického samizdatu. Štátnej bezpečnosti zmapovala, že iba v jednom roku 1986 vydal 27 titulov samizdatov, a to v náklade 33 505 výtlačkov. Po domovej prehliadke bol katolícky aktivista obvinený a stíhaný za podporu a propagáciu fašizmu, lebo vydal samizdat Historický zápisník. Neskoršie bol trestný čin prekvalifikovaný na podvračanie republiky a do obžaloby boli zahrnuté aj ďalšie samizdaty.

Dňa 17. 6. 1988 sa v Banskej Bystrici uskutočnil súd, ktorý odsúdil Polanského na 4 roky nepodmienečne. Ivan Polanský sa spolu s manželkou odvolali proti rozsudku. Najvyšší súd SSR dňa 30. augusta 1988 zamietol odvolania a potvrdil predchádzajúci rozsudok.

Prezident republiky Gustáv Husák vyhlásil dňa 27. 10. 1988 k 70. výročiu založenia spoločného štátu amnestiu, ktorou bolo Polanskému odpustená polovica trestu – 2 roky. Následne 11. 11. 1988 požiadal o podmienečné prepustenie, lebo už mal odsedenu polovicu trestu. Dňa 15. 12. 1988 súd vyhovel jeho žiadosti a po vyše roku väzenia bol podmienečne prepustený.

Dôležitú úlohu v obrane Ivana Polanského, pôvodne obvineného zo šírenia fašizmu, zohrala Charta 77, ktorá vnímala jeho odsúdenie ako politický proces par excellence. Súčasťou tejto ochrany bolo aj založenie Výboru solidarity s Ivanom Polanským.

Vydavatelia českého a slovenského samizdatu, ktorí robili tú istú „podvratnú činnosť“ sa dňa 12. 10. 1988 listom sami „prihlásili“ prezidentovi republiky ČSSR G. Husákovi: „Ivan Polanský, 52-letý katolícky aktivista z Dubnice nad Váhom, bol nedávno odsouzen ke čtyřem rokům vězení za rozmnožování a rozšířování publikací a písemností s převážně náboženskou a historickou tématikou. Považujeme nezávislou publicistiku a vydávaní a rozšířování literatury všeho druhu za právo každého. Toto právo je zaručeno i článkem 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, platného pro ČSSR od 23. 3. 1976. (...) Uvězněním a odsouzením Ivana Polanského orgány státní moci opět jednou prokázaly, že pakty o lidských právech dodržovat nemíní a že přijaté mezinárodní úmluvy jsou pro ně bezcenným cárem papíru. (...) Neboť my, nezávislí vydavatelé a publicisté různých kulturních a politických zaměření, různých věr i bez vyznání, činíme totéž co Ivan Polanský. Mnozí z nás takto působí veřejně dlouhá léta. K faktu, že Ivan Polanský je ve vězení vlastně za nás všechny, nemůžeme a neholáme mlčet. Sdružení ve Výboru solidarity s Ivanem Polanským, obracíme se, se vší rozhodností a naléhavostí na státní a politické vedení naší země: Skoncuje se stavem justiční zvůle a pošlapávání práva a skoncuje zvláště se selektivními postihy, jejichž jediným cílem je udržovat celou společnost ve strachu. Vyzýváme vás, abyste buď Ivana Polanského propustili na svobodu, nebo osvědčili důslednost své zvrácené spravedlnosti tím, že uvězníte nás všechny. (...)"

K listu sa pripojilo 92 osôb s uvedením samizdatu, v ktorom pôsobili. Apel prezidentovi bol jasný a razantný. Toto odvážne samoudanie zostało bez štátnej odpovede. Ale predsa sa niečo udialo. Samovydanie sa samolegalizovalo.

2. Súčasný dôvod

České a slovenské periodické samizdaty, ktoré boli vydávané počas obdobia komunizmu a sú uložené v zbierkach knižnice Libri prohibiti v Prahe, boli v roku 2013 zapísané do zoznamu UNESCO – Pamäť sveta.

Deň odoslania listu samizdatovými vydavateľmi, tlačiarmi, redaktormi... prezidentovi ČSSR - 12. október sa stal Dňom samizdatu. Ak si svet váži českú a slovenskú periodickú samizdatovú tvorbu, o to skôr by jej mali prejať úctu krajiny, kde vznikala. A to aj spoločným **Dňom samizdatu**.

Samizdat.sk